

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visée, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men
aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen.
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES
Telefoon 2424.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling.
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar.
Advertentie: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de
Synodocratie. 14. — Kerkelijk leven: Communistische
actie; Sociale problemen in de kerk; Getuigenis Con-
sumentencrediet; Gebrek aan kennis en onderscheidingsver-
mogen; Heeren of broeders, VII; De zwarte lijst, VII. —
Op en om 't kerkplein: In de allemansgading. — Pol. en
soc. leven: Valsche en ware profetie ten aanzien van de
revolutie in Indië. — Litteratuur en Kunst: Wat heeft de
schilderkunst ons te zeggen? II. — Groninger Brieven. —
Korte Berichten. — Kerkenieuws.

HOOFDARTIKEL

Bezwaarden over en onder de Synodocratie. 14

En na deze wijsgeerige propaedeuse ontplooit Zuidema zijn kritische vermogen ten volle tegen de constructies van zijn oud-hoogleraar.

Prof. Aalders heeft zich z.i. in deze impasse ingewerkt, „dat hij niet spreken wil van den schijn der verbondsteekenen, maar wel spreken wil van schijnbare, onechte bondelingen. Dat hij derhalve in het eene geval de verschijning als iets reëls erkent (en dus als iets wezenlijks, want reëel en wezenlijk worden door hem geïdentificeerd, b.v. op blz. 201), in het andere geval de verschijning als iets onreëls beschouwt. Dit nu is m.i. ongeoorloofd.

Des te ernstiger wordt deze fout, wanneer dan verder meer dan eens opgemerkt wordt, dat we hier met een tegenstrijdigheid in aanraking komen, welke wij wel nooit zullen kunnen oplossen. Een tegenstrijdigheid tusschen wezen en verschijning van het genadeverbond. Tot het wezen van het genadeverbond behooren enkel de uitverkorenen, en tot de verschijning van het genadeverbond behooren ook niet-uitverkorenen. De uiterlijke verschijning en de inwendige realiteit van het genadeverbond dekken elkander nimmer volkomen (blz. 211). De schrijver is dan van oordeel, dat dit het probleem is, dat de Schrift ons voorlegt (blz. 221), waaraan wij niet moeten zoeken te ontkomen.¹⁾

Maar dr Zuidema laat zich deze probleemstelling niet opdringen!

Hij verwerpt haar radicaal en resoluut. Graag zou ik dit probleem aanvaarden; mij er onder bukken; ik zou er niet aan willen ontkomen, zoo roept hij a.h.w. uit, als werkelijk de Heilige Schrift dat in mijn hart en hoofd wierp!

Maar zoo is het niet!

Dit probleem heeft prof. Aalders gefantaseerd! Hij, niet de Schrift, legt het ons voor. En hij moet het ons voorleggen en hij legt het ons voor, „omdat hij te kwader ure, zonder dat ooit het woord „wezen” of „verschijning” in de Schrift in dit verband gebruikt wordt, en zonder dat ooit de Schrift ons dringt, om deze woorden te gebruiken in den tweeslachtigen zin, waarin de schrijver dit doet, deze verduisteringsproef heeft ingevoerd in de overtuiging, dat hij hiermede den stand van zaken verhelderde.

Ik geloof niet in tegenstrijdigheden bij de werken, noch bij de openbaring van God. Ik ben de overtuiging toegedaan, dat dit maar schijn, geen werkelijkheid is. Veel liever neem ik aan, dat wij op een dwaalweg zijn, indien we tot de conclusie komen, dat er een tegenstrijdigheid is in het genadeverbond van den

almachtigen God. En dat we ons door het feit, dat we tot deze conclusie kwamen, moeten laten waarschuwen, dat het in onze verwerking van de gegevens der Heilige Schrift ergens hapert. Zoo hapert het in dit geval kennelijk hier, dat de schrijver verschijning en schijn dooreen verward, en een oncritisch gebruik maakt van termen, die juist op het critieke moment van zoo beslissende betekenis zijn. M.i. is deze studie — haars ondanks — een bewijs dat wij er niet komen met de verbondsteer, indien we niet andere onderscheidingen dan die tusschen wezen, werkelijkheid, verschijning en schijn gaan gebruiken”.

En dat toont Zuidema dan aan in het volgende bewogen betoog:

„Schijnbondelingen zijn zij, die enkel aan de uiterlijke verschijning van het verbond deel hebben. In waarheid hebben ze aan het genadeverbond geen deel.

Maar: hoort de uiterlijke verschijning van het genadeverbond dan niet mede tot de werkelijkheid van dat verbond?

En verder: Hoe kan dan „hoogsternstig” gewaar- schuwd worden tegen verbondsafval? Degenen, die afvallen, behoorden immers toch slechts in schijn tot het verbond, zijn toch nooit anders dan onechte bondelingen geweest? Wie kan afvallen, indien hij niet eerst behoorde tot de groep, waaruit hij afvalt? Wie kan het verbond breken, indien hij nimmer binnen het verbond is geweest; enkel maar in schijn er deel aan had?

Hier keert de zaak zich tegen hem, die haar wilde behartigen. Hoe kan men tegen het religieus formalisme doeltreffend waarschuwen, indien men eerst een theorie verdedigt, volgens welke religieus formalisten nooit of te nimmer deel hebben aan het genadeverbond? Hoe kan men dan nog op ondubbelzinnige wijze vermanen tegen dit religieus formalisme als tegen verbondsafval, verbondsbreuk? Al de vermaningen en waarschuwingen vanuit dit standpunt hebben een dubbelzinnig, gebroken karakter. En die gebrokenheid en innerlijke machtelooosheid neemt niet eerder een einde, dan nadat men zelve gebroken heeft met de leer, dat de degenen die enkel aan de verschijning van het verbond deel hebben, slechts in schijn bondelingen zijn. Met de leer, dat bondelingen en uitverkorenen quantitatief identiek zijn.

Deze leer houdt onvoldoende rekening met de „gemeene gratie” in „ongemeen zin”. Ik bedoel met deze woordspeling: Deze leer houdt onvoldoende rekening met de structuur van deze bedeeling. Het verbond is de wijze, waarop God Zijn uitverkiezing werkelijk in dit leven. Daar zijn we het allen over eens. Het is de bedding der uitverkiezing. Het verbond past bij de structuur van den tijd tusschen zondeval en voleinding. We hebben in de leer des verbonds rekening te houden met deze tijdsstructuur binnen het genadeverbond. Dientengevolge zal steeds in het genadeverbond, zooals het tot ons komt, moeten aanwezig zijn: een „nog niet” en een „nog wel”. Een „nog niet”: het verbond is nog niet identiek met de uitverkiezing. Een „nog wel”: tot het verbond behooren nog wel, die er in de voleinding niet meer toe zullen behooren.

Een nog niet: Christus laat nog niet los velen van hen, die Hij in de voleinding zal los laten: de „gemeene gratie in het verbond”. Een: „nog wel”: we zullen nog wel te strijden hebben den goeden strijd des geloofs en nog wel te luisteren naar de vermaning: dat wij niet zouden afvallen door ongeloof. Een „nog niet”: ook het religieus formalisme is nog niet definitief uitgesloten uit het christelijk erf. Een: „nog wel”: nog is het de tijd der genade, dat er tegen gewaarshuwd wordt.

En daarnaast een: „nu reeds” en „straks zeker”.

Nu reeds: De volharding der heiligen; de stroom der uitverkiezende liefde Gods; de band met God in Christus Jezus, onzen Heer en Middelaar; de verzoening en de blijdschap des geloofs en al de weldaden des verbonds, welke in Christus ja en in de geloovigen amen zijn”.

Zuidema eindigt zijn bespreking met het volgende, speciaal in dezen tijd ons wel zeer sterk aansprekende woord:

„Er zou nog veel meer op te merken zijn naar aanleiding van dit boek van prof. Aalders. Eigenlijk behoorde dat ook te geschieden. Maar we willen den draad hier afbreken. Reeds vergden we veel van de aandacht onzer lezers voor dit onderwerp. En daarom gaan we nu maar niet verder in op vragen, die dit boek dringend aan de orde stelt, zooals over de plaats van Christus in het genadeverbond — waarover in „De Reformatie” zeer instruerende artikelen verschenen, — de betekenis van de veronderstelling in de verbondsteer — waarover wij onlangs in ons Kerkblad naar aanleiding van Hamabdl reeds schreven, — de vragen, die zich voordoen, indien men op de lijn van prof. Aalders voortgaat inzake de verhouding van het Sinaïetisch verbond en het genadeverbond, en andere.

Dit boek roept om een gesprek. Roept om discussie. Roept om bestrijding en om waardeering. Dit boek toont aan, dat deze zaak voor kerkelijke beslissing bij lange na nog niet rijp is. Dit boek vraagt naar diepgaande theologische studie. Dit boek gaf ons meer dan eens het gebed voor onze kerken in, dat de HEERE onze kerken toch bekware theologen schenken moge, die in staat zijn, in deze moeilijke materie leiding en richting te geven en elkander op te bouwen.

Dit boek roept ook om filosofische bezinning. Want als één ding mij hier duidelijk werd, dan is het wel, dat onze theologen wel wat al te lichtvaardig en wat al te „naief” gebruik maken van filosofisch zwaar belaste termen en onderscheidingen, die zoo eenvoudig niet zijn als wel gemeend wordt, en die zoo bruikbaar niet zijn als een theoloog in arge- loosheid nog kan bevroeden. Ook een exegeet. Een exegeet is een mensch. Een kind van zijn tijd. En het resultaat van zijn exegese dient wel zeer ernstig onderzocht te worden op de vraag, in hoeverre hij zich in zijn exegese heeft laten leiden — bewust of onbewust — door zijn omgeving, zijn tijd. Deze zoo noodzakelijk critische zelfbezinning miste ik noode in dit werk”.

Zoo sprak Zuidema in 1939.

Sindsdien werd door een aantal Synodes het hier gevraagde gesprek principieel afgesneden.

Maar de kerkelijke beslissing waarvoor Zuidema zoo sterk argumenteerde voor waarschuwd kwam.

Met als vruchten: een reeks z.g. leerbeslissingen, begeleid en gevolgd door een serie toelichtingen, uitweidingen, aanvullingen, correcties en vervangingen, waar iedere kerk, die nog eenig besef van haar roeping heeft, zich diep voor moet schamen;

en bovendien nog een schisma! En de gebeden waar dr Zuidema om vroeg werden zodoende grondig verhinderd.

Terwijl dr Zuidema de blinkende zeis van zijn kritiek met groote kracht in het dogmatische onkruid op de akkers van prof. Kuyper en prof. Aalders zwaait, prijst hij — men verbaze zich niet — de vrucht van de velden van ds Woelderink hemelhoog!

¹⁾ Deze en volgende citaten uit het Kerkblad enz. van 30 Nov. 1939, 25ste Jaarg., No. 48, enkele cursiveringen zijn van mij. — C.V.

Wel heeft dr Zuidema ook kritiek op wat ds Woelderink schreef.

Wanneer Zuidema er ergens over spreekt, dat de doop ongetwijfeld alleen en uitsluitend een verzegeling is van Gods belofte, maar dat die belofte, dat zegel ook altijd aan iemand persoonlijk wordt geschonken, richt hij zich even tegen Woelderink.

Hij beschuldigt dezen er dan van, dat de doop voor hem enkel een zegel is op de niet persoonlijk gegeven, niet duidelijk geadresseerde belofte van het evangelie. „Ten onrechte — schrijft dr Zuidema dan — beperkt ds Woelderink den doop als een zegel aan de oorkonde van het evangelie, terwijl hij er niet mee rekenen wil, dat dit zegel uitgereikt wordt aan een bepaald persoon. Deze objectivistische doopsleer ontleent aan den doop zijn ernst; laat den doop a.h.w. in de lucht hangen, en berooft hem van zijn klem op de consciëntie van den gedoopte. Juist het persoonlijke van den doop, zoowel in zijn troostend als vermanend karakter wordt dus doende omgewoeld.“²⁾

Deze kritiek is niet malsch.

Maar ze is volkomen gerechtvaardigd — als n.l. ds Woelderink een slachtoffer van dit objectivisme zou geworden zijn!

Maar hierin is dr Zuidema per sé abuis!

Ik begrip eigenlijk niet hoe het mogelijk is, dat de scherpe blik van Zuidema hier even vertroebelde. Laet hij zich, wat altijd schadelijk is, even op slechtouwen nemen door prof. Dijk, een speciaal in deze „Zee“ niet betrouwbare loods? Zuidema noemde in het verband van zijn betoog den naam van prof. Dijk even.

Hoe het ook zij: dr Zuidema is er op dit punt naast.

Om het misverstand bij hem te signaleren en te elimineren, kan ik niet beter doen dan even een fragment uit een brief van ds Woelderink citeren, met wien ik over deze kwestie correspondeerde.

Hij schrijft namelijk: de „beschuldiging van objectivisme doet mij wel zeer vreemd aan. Ik vraag mij af, of ook deze verkeerde interpretatie niet samenhangt met het (door ds van den Born geanalyseerde en in verband daarmee door ds Woelderink in zijn brief — C. V.) genoemde object-subject-schema. Daarom ook doet mij deze beschuldiging zoo vreemd aan, omdat ik juist in het sacrament God de HEERE aan het woord wil laten komen, zoodat Hij veeleer subject is en wij het object van zijn handelen. Hij verzekert ons de waarachtigheid van zijn beloften. De doop is meer dan een zegel, een verzekering; wij moeten oppassen, dat we de sacramenten niet verzakelijken, maar ze laten rusten in het levende getuigenis van den Heiligen Geest, dat op zoo bijzondere wijze door middel van een zichtbaar teken tot ons komt.

Als men dit in gedachtenis houdt, is het toch duidelijk, dat dit getuigenis niet in de lucht wordt gesproken, maar tot de gemeente Gods uitgaat en als zoodanig, tot den gedoopte, van wien wij belijden, dat hij (zij) als lidmaat van Christus' gemeente behoort gedoopt te wesen. Waarom zouden we bij den doop den naam van den doopeling uitspreken, als hem persoonlijk niet de beloften Gods verzegeld werden? Waarom zouden we dan allen doopen en niet liever zoo nu en dan een doopsbediening in de gemeente doen plaats vinden, als de verzegeling in de lucht hing en het voldoende was om door dit teken voor de gemeente in haar geheel de afwassching der zonden af te beelden?

Maar al ontken ik niet de noodzakelijkheid van een persoonlijk geloof ter omhelzing van Gods beloften, ik wil wel bekennen, dat ik dit geloof geen plaats toegewezen wil hebben volgens het object-subject schema; want dan wordt de betekenis daarvan immer overdreven. Dan komt immer het geloof aan het woord als een openbaring van leven, terwijl de rijkdom van Gods genade in het sacrament zoo levend en krachtig is, dat er voor het geloof als kenmerk van een levendgemaakte, wedergeboren ziel geen plaats is. Ons leven ligt niet in ons geloof, maar wij hebben door het geloof al ons leven in Christus. De sacramentsbediening en de sacramentavering zal hier een schaduw moeten zijn van de eindelijke heerlijkheid: God zal wezen alles in allen. Wil men dit objectivisme noemen, het zij zoo“.

Maar behalve deze nu wel geheel onjuist gebleken en daarom vervallen kritiek ontvangt ds Woelderink een werkelijk uitbundig lof.

Over Woelderink's boek „Ons Doopsformulier“, waarin deze zijn visie op verbond en doop zoo breed en helder uiteenzette, schreef dr Zuidema:

„De verschijning van dit werk zal niet nalaten, binnen de Nederlandsch-Hervormde Kerk en inzonderheid binnen de Gereformeerde richting in die kerk opzien te wekken. En waar wij, in de rechte belijdenis van de gemeenschap der heiligen, van huis uit hebben te beginnen, daar zal ons de strijd en de situatie binnen den kring onzer Gereformeerde broeders in de Ned. Herv. Kerk na aan het hart liggen. Dit des te meer, wanneer ons uit dit Woord vooraf, alsmede uit het geschrift zelf, dat bijna 400 bladzijden beslaat, blijken zal dat binnen dien Gereformeerden Bond een strijd gestreden wordt om de waarheid van Gods Woord, welke op meer dan één plaats merkwaardige aanrakingsvlakken heeft met den strijd in onze eigen kerken.

²⁾ Idem van 6 Juli 1939, 25ste Jaarg., No. 27.

Maar voorts geeft ds Woelderink ons in dit boek een treffende analyse van het onderscheid tusschen de reformatische geloofshouding en die van dooperschen, piëtiëten en methodisten. Indië staat niet buiten het krachtenveld, waarbinnen deze richtingen met elkander worstelen. Vandaar, dat wij ons Indische lezend christelijk publiek zouden willen toeroepen: Tolle, lege, Neem en lees. Allicht, en stellig, dat ge tot opbouw van uw geloofsleven heel wat aan dit boek zult hebben.

Hier hebben we nu eens geen christelijke belletristiek, maar hier worden vragen, welke ons geestelijk leven in den wortel raken, op een omzichtige een betrouwbare wijze aan de orde gesteld en beantwoord. Vanzelfsprekend, dat we niet in alles het met dezen schrijver eens zijn. Maar dat is ook niet nodig. Doch hier worden de gereformeerde grondlijnen in de leer des Verbonds duidelijk gepreciseerd, en met een benijdenswaardige scherpte getrokken.

Dit boek zal het doopsformulier dichter bij ons brengen. Het leert ons verstaan, wat we des Zondags vóór de doopsbediening dikwijls helaas over onze hoofden zien uitgestort, zonder dat het ons in ons hart aangrijpt vanwege de geweldige realiteiten, waarover ons Doopsformulier handelt. Het zal ons de vertroosting van onzen doop en van dien van onze kinderen tot vlak bij ons hart brengen, en ons opwekken tot een lofzang, in stilheid tot God opgezonden. Het zal ons sterken bij de opvoeding onzer kinderen in de vreeze Gods.

Floddergedachten moet ge hierin niet zoeken. Wijsgeerige speculaties evenmin. Maar de uiteenzetting van de grondgedachten en grondwaarheden van den Heiligen Doop naar de Schriften. Het brengt ons opnieuw bij de bronnen van het gereformeerde leven, levensbesef en levensgevoel. Het zal ons meer geven dan methodistische stichtelijke literatuur, of Barthiaansche speculatie over het Woord Gods.

Onlangs hoorde ik nog klagen over onze Gereformeerden in Indië. Ontstellend, zoo weinig theologische werken door hen gelezen worden. Zoo gering hun theologische belangstelling. Het behoort tot onze taak, om die klacht ongegrond te maken. Het ligt op onzen weg om elkander op te bouwen, door over een boek als dit van ds Woelderink met elkander van gedachten te wisselen. Het eigen karakter van onze Gereformeerde kerken in Nederlandsch-Indië. Hoe zullen we het bewaren?

We nu, grijpt dan één der middelen aan, die hier voor de hand liggen. En verdiept U in deze studie van den sympathieken predikant uit de Nederl. Herv. Kerk. Het gevolg zal zijn, dat onze kerken en onze kerkleden als vanzelf het Gereformeerde karakter zullen handhaven. Als vanzelf. Want dit boek giet ons Calvinistisch staal in de aderen“.³⁾

Hier kan ds Woelderink, een der krachtigste verdedigers van de door de Synode reeds zooveel malen afgewezen, reformatische verbondsleer, het wel mee doen!

En Zuidema's woord is, vooral nu, wel zeer curieus! H. H. Kuyper en Aalders worden door hem bestookt met de zwaarste kritiek en Woelderink wordt bovengemate zeer geprezen!

Ja, het is curieus.

Maar het wordt nog curieuser als we kennis nemen van de eigen beschouwingen van dr Zuidema.

Daarvan zullen we D.V. de volgende week gaan genieten.

C. V.

³⁾ Idem van 16 Maart 1939, 25ste Jaarg., No. 11.

KERKELUK LEVEN

COMMUNISTISCHE ACTIE.

De Heer D. Korpershoek te Rotterdam deed mij een communistisch stroombiljet, dat daar verspreid werd, toekomen. Er staat boven: De wapens neer! Wat de inhoud is, laat zich en uit dit opschrift, en omdat het van de Communistische Partij in ons land komt, wel vermoeden. We zullen ons wel wachten dit vuil van „De Waarheid“ hier over te nemen. Slechts 't slot vinde hier ter informering en ter waarschuwing plaats.

Het roept de arbeiders op tot eventueel opstand tegen de overheid en tot staking.

„Plaats u ten volle achter het besluit der vakorganisaties van zeelieden en haven-arbeiders der E.V.C. tot de Boycot van alle Transporten voor de koloniale oorlog! Plaats u achter het besluit van de textiel-arbeiders en andere arbeiders, om geen militaire goederen te verwerken! Steunt de stakers!

Laat de koloniale reactie geen oogenblik met rust!

Bedenk dat het leven van uw kinderen, de vrijheid en het brood van ons volk op het spel staan. Sluit u in het geheele land aan eenen tot een machtinge volksbeweging, om de regering-Beel door een regering van vrede en vooruitgang te vervangen!

De wapens moeten neer! Herinnert u de oude leuze van de arbeidersbeweging: „Heel het raderwerk staat stil, als u machtige arm het wil“.

De leugengeest en de oproergeest laten zich hier zoo duidelijk en dreigend hooren. Men spreekt van kolonialen oorlog, waar het niet anders geldt dan den revolutiegeest in Indië neer te slaan en de miljoenen daar te beschermen tegen een groep menschen, die hen willen overheerschen, hen in ontbering en ellende laten omkomen, ja hen doden, en blijken geen bekwaamheid noch macht te bezitten om te regeren, en zelfs hun eigen aanhangers of mede-revolutionairen niet in den band kunnen houden.

Van medelijden met deze miljoenen weten deze communisten niet af. Als zij maar voor hun geliefde Rusland kunnen werken, en hun gegeven Russische instructies en bevelen kunnen uitvoeren. Wat gaat het hun aan, welke ellende zij daardoor, mochten zij in hun pogen slagen, over die miljoenen in Indië, en over de inwoners van ons land, en wel de arbeiders in de eerste plaats, zouden uitstorten. Dan eerst recht zullen we hier de vrijheid kwijt raken, en zal het brood gaan ontbreken voor de bevolking. Deze Heeren moesten maar naar hun geliefde Rusland verhuizen. En als zij daar dan dergelijk stroombiljet durfden schrijven en verspreiden, zouden zij zonder dralen den kogel krijgen. Door hunne vrijheid hier kunnen zij dit onware, den volksgeest verdervende, tot revolutie opstakende, stuk zonder gevaar opstellen en onder het volk brengen.

Wordt het hier geen eisch voor de regering, om aan dergelijk het volksleven verwoestend optreden paal en perk te stellen? Moet de vrijheid ook tot oproerkraaien en onrustverwekken en alles onderstoven werpen verleend en gehandhaafd worden?

In elk geval, laat ons volk op zijn hoede zijn tegen deze lieden en hun geestverwanten, en die door eigen beginselen geen kracht hebben te weerstaan. We kunnen uit dergelijke stukken weten wat ons te wachten staat, wanneer zij hun wenschen, en de heerschappij over ons volk verkrijgen, d.w.z. Rusland: Nederland weg uit de rij der volken, en de bevolking in slavernij en diepe ellende gestort.

Een eerste vereischte voor de welvaart van volk en vaderland is, dat de overheid regeert naar recht, het recht Gods, en dat handhaaft tegen alle onwettig verzet, en dat de bevolking handelt naar den eisch des Heeren: Alle ziel zij den machten over haar gesteld onderworpen..... niet alleen om der straffe, maar ook om des gewetens wil, Rom. 3:1, 6. Gerechtigheid verhoogt een volk; maar de zonde is een schandvlek der natien, Spr. 14:34.

S. GREIJANUS.

SOCIALE PROBLEMEN IN DE KERK.

Nu de kerkeraad der Geref. Kerk te Kampen meende een getuigenis te moeten afleggen ten aanzien van Consumentenerediet en Noodvoorziening Ouden van dagen, acht ik het niet ongewenscht deze problemen ook eens te bezien vanuit den gezichtshoek van betrokkenen, als vrijgemaakt werknemer.

De huidige regering heeft de loonstop in handen, maar niet de prijzen, waardoor een afwijking is ontstaan, die inzonderheid voor den werknemer funest is.

Deze toestand zal zeker niet spoedig een einde nemen, gezien de vele acties die steeds zonder resultaat zijn geweest. Toch is de regering overtuigd dat het huidige loon ontoereikend is voor het gezinsleven, vandaar dat verschenen is: allereerst het consumentenerediet en daarna de kinderbijslag, beide ter compensatie van het te lage loon, en van tijdelijk karakter. Nu het zoo staat, dat dezelfde partij, die „het loon den arbeider waardig“ onthoudt, en langs andere wegen probeert het evenwicht enigszins te herstellen, kan ik, evenals het Christelijk Nationaal Vakverbond, van deze zaak geen principiële kwestie maken.

Iemand, die van 'smorgens tot 's avonds hard werkt, en desondanks niet genoeg voor zijn gezin kan verdienen, omdat de staat het verbiedt, kan toch niet verwezen worden naar de diaconie? Daar hoort deze werker niet! Trouwens welke kerk zou daaraan kunnen beginnen? Het consumentenerediet is geen armenzorg, want daar moeten harde werkers, die tijdelijk hun hoofd niet boven water kunnen houden, gebruik van maken, om kleeding en schoeisel voor het gezin aan te schaffen, dat van het normale weekloon tot de onmogelijkheden behoort. Dat daarom dit het terrein van de diaconie zou zijn, betwijfel ik ten zeerste. Voor een eerlijk en hard werker is de gang naar de diaconie deprimerend, vooral geestelijk.

Merkwaardig vind ik, dat aan den kinderbijslag geen woord wordt gewijd.

Is dit dan geen staatsinmenging? Onze C.N.V. staat nog steeds op het standpunt, dat een gezin van vier personen met het normaal weekloon rond moet kunnen komen. Gezien echter de abnormale duurte, en het niet-aanpassend loon, heeft ook het C.N.V. zich niet tegen den kinderbijslag verzet.

Wil d
dan mo
voor kin
nog van
kerkelijk

Eenige
ouden v
heen de
steunen.
gen er i

Onze
aan te p
datgene
noodig

Ik ma
voorzien
onbezorg

De ke
moeten
nu daar

Dit is
den. Mo
Staat, n
gemaakt
werknem
verstek
halen.

Of om
de eindj
zijn over

Wanne
zijn van
onder de
korten t
consum
gemaakt
gelijk te

onhoudb
bied zou
dan stra
kolentoes
diaken. I

ook deze
straks al
kan gaan

Waarlij
iemand,
zou staa
zou verlo

Wanne
onze chri
tuigd, da
Christelij
hooren, s
gedaan,)

groot de
bestaan.
broeder

Ik hoop
zal worde
voor, dat

voor den
en alvore
wil geven

schen, di
zitten en
zaken sta

vercondig
Terneuzen

N a s c

Nu in
den Raad
Consumer

stuk van
ik, dat n
aan prof

stukken (

handeling

en Diaker

tie-adres

Wat m

bevalt, is

practisch

ginselqua

ook geen

verdere st

zoodanige

staatsinn

tigen en v

onmogelij

hellend vl

maar oph

vakactie t

eertlijk en

deprimeer

maar uit

een ander

waar krijg

zij eigen

erst uit

Men me

En dan

regel"

blinden.

26 Aug.